

نقش سرداران بلوچ در هم پیوندی ملی

(مطالعه موردی: بلوچستان)

مولفان:

هاشم سیفی نوفرست - میثم برازنده

دالان ۲۱، تهران، ۱۳۹۴

۸۷۶-۰۰۲-۷۱۷۷-۱۵-۲-۲۰۲۰

- سرشناسه : سیفی نوفرست، هاشم، ۱۳۵۷ -
- عنوان و نام : نقش سرداران بلوچ در هم‌پیوندی ملی (مطالعه موردی بلوچستان) // هاشم
- پدیدآور : سیفی نوفرست، میثم برازنده.
- مشخصات نشر : تهران: اندیشه طلایی، ۱۳۹۵.
- مشخصات ظاهری : ی، ۲۰۵ ص.: جدول، نمودار.
- شابک : ۱۶۰۰۰۰ ریال ۶-۵۱-۷۷۱۷-۶۰۰-۹۷۸:
- وضعیت فهرست : فیا
- نویسی
- موضوع : سیستان و بلوچستان -- روابط قومی -- نمونه‌پژوهی
- موضوع : Sistan and Baluchestan -- Ethnic relations -- Case studies
- موضوع : سیستان و بلوچستان -- اوضاع اجتماعی -- نمونه‌پژوهی
- موضوع : Sistan and Baluchestan (Iran: Province) -- Social conditions-- Case studies
- شناسه افزودن : برازنده، میثم، ۱۳۶۳ -
- رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۵ ی/۲۰۲۹ س۸۴/۹
- رده‌بندی دیویی : ۷۴/۹۸۵
- شماره کتابشناسی : ۲۱۷۵۰۰
- ملی

نقش سرداران بلوچ در هم‌پیوندی ملی (مطالعه موردی بلوچستان)

مولفان: هاشم سیفی نوفرست- میثم برازنده

ناشر: اندیشه طلایی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

مرکز پخش: تهران میدان انقلاب - تلفن: 66120728

قیمت: ۱۶۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۱۷-۵۱-۶

حق چاپ برای ناشر محفوظ می‌باشد

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۳
مقدمه.....	۱۴
فصل اول: کلیات تحقیق.....	۱۷
۱-۱- بیان مسأله.....	۱۹
۱-۱-۱- سؤالات تحقیق.....	۲۱
دال ادبی.....	۲۱
سؤالات.....	۲۲
۱-۳- فرضیه‌های تحقیق.....	۲۲
فرضیه اصلی:.....	۲۲
فرضیه‌های فرعی:.....	۲۲
۱-۴- پیشینه و سوابق تحقیق.....	۲۲
۱-۵- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق.....	۲۷
۱-۶- اهداف تحقیق.....	۲۸
۱-۶-۱- اهداف کلی.....	۲۸
۱-۶-۲- اهداف جزئی.....	۲۸
۱-۷- تعریف و مفاهیم عملیاتی.....	۲۹
۱-۷-۱- سرداران.....	۲۹
۱-۷-۲- امنیت.....	۲۹
۱-۷-۳- قوم.....	۲۹
۱-۷-۴- گروه‌های قومی.....	۳۰

- ۳۱ ۱-۷-۵ مناسبات بین قومی
- ۳۱ ۱-۷-۶ قومیت
- ۳۱ ۱-۷-۷ هم‌گرایی قومی
- ۳۲ ۱-۷-۸ هویت ملی
- ۳۲ ۱-۷-۹ قوم بلوچ
- ۳۳ ۱-۷-۱۰ بلوچستان
- ۳۳ ۱-۸ حدود و نقطه تمرکز:
- ۳۳ ۹ - روش انجام تحقیق
- ۳۴ ۱-۱۰ روش گردآوری اطلاعات
- ۳۴ ۱-۱۱ سازماندهی پژوهش
- ۳۵ فصل دوم: ادبیات و ساحت نظریه
- ۳۷ مقدمه
- ۳۸ ۲-۱ علت وجودی دولت
- ۳۹ ۲-۲ نقش دولت در همگرایی ملی
- ۴۱ ۲-۳ مفهوم قومیت
- ۴۴ ۲-۴ چارچوب نظری قومیت
- ۴۴ ۲-۴-۱ جامعه‌شناسان
- ۴۵ ۲-۴-۲ نظریه پردازان علم سیاست
- ۴۵ ۲-۴-۳ جغرافیدانان
- ۴۶ ۲-۴-۴ روان‌شناسان اجتماعی
- ۴۷ ۲-۵ نظریه‌های قومیت
- ۴۷ ۲-۵-۱ قومیت و نژاد

۵۰	۲-۵-۲ نظریه استبداد شرقی متسکیو.....
۵۰	۲-۵-۳ نظام‌های چهارگانه دیوید آپر.....
۵۰	۲-۵-۴ نظریه قومیت؛ پدیده‌ای کهن یا ابرازی.....
۵۲	۲-۵-۵ نظریه دیوید مایر.....
۵۳	۲-۵-۵-۱ نابرابری‌های اجتماعی.....
۵۳	۲-۵-۵-۲ درون‌گروه و برون‌گروه.....
۵۴	۲-۵-۵-۳ حمایت‌نهادی.....
۵۵	۲-۶ گفتمان‌ها و نظریه در خصوص گروه‌های قومی.....
۵۶	۲-۶-۱ نظریه مانند ازی.....
۵۷	۲-۶-۲ نظریه تات‌گرایی.....
۵۸	۲-۷ تئوری رقابت نخبگان.....
۵۹	۲-۸ احساس محرومیت نسبی.....
۶۰	۲-۹ عوامل مؤثر بر ناآرامی‌های قومی.....
۶۰	۲-۹-۱ عامل اجتماعی.....
۶۱	۲-۹-۲ عامل فرهنگی.....
۶۱	۲-۹-۳ عامل روان‌شناختی.....
۶۱	۲-۹-۴ عامل سیاسی.....
۶۲	۲-۹-۵ عامل اقتصادی.....
۶۳	۲-۱۰ رابطه هویت قومی و هویت ملی.....
۶۵	۲-۱۱ هویت قومی و وحدت ملی (همبستگی ملی).....
۷۰	فصل سوم: محیط و چستی بلوچستان.....
۷۲	مقدمه.....

- ۳-۱ جغرافیای طبیعی استان سیستان و بلوچستان ۷۳
- ۳-۱-۱ موقعیت ۷۳
- ۳-۱-۲ مرزهای استان ۷۴
- ۳-۱-۲-۱ مرزهای خشکی و آبی استان ۷۴
- ۳-۱-۲-۲ طول مرز استان با پاکستان ۷۴
- ۳-۱-۲-۳ طول مرز استان با افغانستان ۷۵
- ۳-۱-۲-۴ مرزهای آبی جنوب ۷۵
- ۳-۲ منطقه بلوچستان ۷۷
- ۳-۲-۱ وجه تسمیه بلوچستان ۷۷
- ۳-۲-۲ پیشینه نامی بلوچستان ۷۷
- ۳-۲-۳ موقعیت جغرافیایی بلوچستان ۸۰
- ۳-۲-۴ ناهمواری ها ۸۰
- ۳-۲-۵ آب و هوا ۸۱
- ۳-۲-۶ بادها ۸۲
- ۳-۲-۷ منابع آب بلوچستان ۸۳
- ۳-۲-۷-۱ رودخانه بمپور ۸۳
- ۳-۲-۷-۲ رودخانه سرباز ۸۳
- ۳-۲-۷-۳ رودخانه باهوکلالت ۸۳
- ۳-۲-۷-۴ رودخانه کهیر (نیکشهر) ۸۴
- ۳-۲-۷-۵ رودخانه ماشکید (ماشکل) ۸۴
- ۳-۲-۷-۶ رودخانه رابع (فنج) ۸۴
- ۳-۲-۷-۷ رودخانه تهلاب (تلخ آب) ۸۴

۸۵	 ۳-۲-۷-۸ دریاچه جازموریان
۸۵	 ۳-۳ جغرافیای انسانی سیستان و بلوچستان
۸۵	 ۳-۳-۱ جمعیت
۸۶	 ۳-۳-۲ هرم سنی جمعیت استان
۸۶	 ۳-۳-۳ ادیان و مذاهب در استان
۸۷	 ۳-۳-۴ ساختار قومیتی در استان سیستان و بلوچستان
۹۱	 ۳-۳-۵ گرایش‌ها در استان
۹۲	 ۳-۴ جغرافیای انحصاری
۹۲	 ۳-۴-۱ ارزیابی
۹۲	 ۳-۴-۲ صنایع و معادن
۹۳	 ۳-۴-۳ صنعت توریسم
۹۵	 فصل چهارم: یافته‌ها و چشم‌انداز تحقیق
۹۷	 مقدمه
۹۸	 ۴-۱ زمینه تاریخی تنوع قومی در ایران
۹۹	 ۴-۲ ساختار فضایی - جغرافیایی ایران
۱۰۳	 ۴-۳ ارتباط اقلیت‌ها و مرزهای سیاسی دولت
۱۰۶	 ۴-۴ چشم‌انداز آتی فعالیت شکاف‌های قومی - مذهبی در ایران
۱۰۹	 ۴-۵ جنگ روانی و تبلیغاتی نیروهای فرامنطقه‌ای در مناطق مرزی
۱۱۱	 ۴-۶ چالش‌های عمده قومی در ایران
۱۱۱	 ۴-۶-۱ قومیت
۱۱۲	 ۴-۶-۲ زبان
۱۱۳	 ۴-۶-۳ مذهب

- ۷-۴ عوامل مؤثر بر تنش های قومی - مذهبی در سیستان و بلوچستان ۱۱۵
- ۸-۴ ضرورت تدوین سیاست قومی مناسب ۱۱۶
- ۹-۴ پراکندگی جغرافیایی قومیت بلوچ ۱۲۱
- ۹-۱-۴ ساختار اجتماعی طوایف بلوچ ۱۲۲
- ۹-۱-۱-۴ جامعه یکجانشین در بلوچستان ۱۲۳
- ۹-۱-۲-۴ جامعه عشایری در بلوچستان ۱۲۳
- ۹-۱-۳-۴ ساخت قدرت در طوایف بلوچستان ۱۲۳
- ۹-۳-۴ رامل منظر بر گرایشات قومی بلوچستان ۱۲۴
- ۳-۱-۴ نقش نخبگان در گرایشات قومی بلوچستان ۱۲۵
- ۳-۲-۱-۴ تمرکز ادی و وضع معیشتی نامناسب طوایف ۱۲۶
- ۳-۳-۹-۴ ضعف، بکاه ای ارتباطی ۱۲۷
- ۳-۴-۹-۴ نقش مهاجرت ساکنین بلوچستان در گرایشات قومی ۱۲۸
- ۳-۵-۹-۴ نقش مناسبات دولت ها، مرکزی با طوایف در گرایشات قومی بلوچستان ۱۲۹
- ۳-۶-۹-۴ نقش نیروهای بین المللی در گرایشات قومی بلوچستان ۱۳۱
- ۳-۷-۹-۴ نقش نیروهای منطقه ای در گرایشات قومی بلوچستان ۱۳۲
- ۳-۸-۹-۴ جایگاه سران و سرداران طوایف در دولت مرکزی ۱۳۳
- ۴-۹-۴ ساختار قدرت در جامعه اقوام بلوچ ۱۳۵
- ۹-۵-۴ نظام قشر بندی و خویشاوندی در بلوچستان ۱۳۶
- ۹-۶-۴ تغییر ساختار قدرت و قرار گرفتن مولوی ها در رأس هرم قدرت اجتماعی ۱۳۹
- ۱۰-۴ اختلافات سیاسی و شکاف در حکومت مرکزی و تأثیر آن بر واگرایی قومی ۱۴۱

- ۱۱-۴ جایگاه قومیت در سند چشم‌انداز ایران ۱۴۳
- ۱۲-۴ عوامل گسترش هم‌پیوندی ملی بلوچ‌ها با دولت مرکزی ۱۴۵
- ۱-۱۲-۴ اجرایی کردن اصل معطل مانده ۴۸ قانون اساسی در خصوص تحقق عدالت اقتصادی
منصفانه در مورد حقوق مشروع قوم بلوچ ۱۴۶
- ۲-۱۲-۴ پرهیز از اقتدارگرایی قومیتی و حل مشارکت میثاقی قوم بلوچ بنا بر اصل حق تعیین
سرنوشت در عرصه فردی، قومیتی و ملی ۱۴۹
- فصل پنجم نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها ۱۵۴
- ۱-۵ نتیجه‌گیری ۱۵۷
- ۲-۵ ارائه راهکارها و پیشنهادها ۱۵۹
- منابع و مأخذ: ۱۶۲

پیشگفتار

مسئله چگونگی ایجاد انسجام و وحدت ملی، یکی از مهمترین دغدغه‌های حکومت‌هاست. از این رو شناخت و بررسی سوابق تاریخی، پیشینه، هنجارها و ارزش‌های فرهنگی و مذهبی اقوام در یک منطقه، می‌تواند حکومت‌ها را در ایجاد هماهنگی با اقوام و تأمین امنیت در آن مناطق، یاری سازد. موضوع این رساله نقش سران اقوام در وحدت ملی در منطقه‌ای از جنوب شرقی کشورمان یعنی بلوچستان می‌باشد.

بلوچستان از یک سو، وجود گروه‌های ذینفوذ قومی شرایط منحصر به فردی را در سطح کشور دارد و از گروه‌های قومی و مذهبی متعددی تشکیل شده است. با توجه به نقش این گروه‌ها؛ تأثیرات خاص آن‌ها را بر جامعه تحت نفوذشان خواهند داشت. یکی از گروه‌های ذینفوذ مهم در بلوچستان، سران صوفی‌ها هستند. سنت، دین و مذهب در جامعه فوق به سران طوایف نقش‌ها و وظایف منحصر به فرد داده می‌تواند باعث انسجام سیاسی، مذهبی و قومی در استان شده و زمینه مشارکت افراد در امر سیاسی را فراهم نموده و باعث همکاری و اتحاد گروه‌های مذهبی و قومی شوند. به طور کلی می‌توان گفت که استان سیستان و بلوچستان، به دلیل تنوع قومی و مذهبی و جایگاه مهمی که سران طوایف در بین مردم دارند می‌تواند الگوی مناسبی برای اتحاد و انسجام ملی باشد. سؤال اصلی این پایان‌نامه این است که: «چگونه سران طوایف نقش خود را در هم پیوندی دینی و طایفه‌ای در استان سیستان و بلوچستان ایفا می‌نمایند؟»، و فرضیه اصلی عبارتست از: «به دلیل بافت سنتی و طایفه‌ای بلوچستان سران و ریش سفیدان بلوچ در جامعه تحت نفوذ خود از تأثیر قابل توجهی برخوردارند». روش تحقیقی که در این پایان‌نامه استفاده شده، روش توصیفی-تحلیلی است که در ادامه با روش کتابخانه‌ای و از طریق تحقیق و تفحص در کتب و مقالات علمی و سایت‌های معتبر اینترنتی به تجزیه و تحلیل مطالب در خصوص موضوع تحقیق پرداخته شده است.

مقدمه

مسائل مربوط به قومیت‌ها که در دهه ۱۹۷۰ در چارچوب علوم اجتماعی خصوصاً مسائل مربوط به جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی مورد ارزیابی قرار می‌گرفت؛ کم‌کم تا اواخر قرن بیستم با رنگ و بوی سیاسی در غالب جامعه‌شناسی و روابط بین‌الملل مورد بحث و بررسی قرار گرفت و اولین بار مسائل قومی، کشورهایی چون اتحاد جماهیر شوروی سابق و یوگسلاوی را آماده تجزیه به واحدهای کوچک و ضعیف، وابسته به اروپای غربی و آمریکا کرد.

بسیاری از کشورها، از بقیه آسیایی، به ویژه شبه قاره هند، افغانستان، ایران، سوریه و لبنان از تنوعات قومی ریشه‌دار مذهبی بیشتری برخوردارند. این ترکیب و تنوعات بر ساخت دولت و مسائل سیاسی در این کشورها تأثیرات مهمی گذاشته است و منجر به تعارضات شدید سیاسی از اختلافات قومی و مذهبی در این کشورها شده است. به طوری که برخی از این کشورها در چند دهه اخیر به کشورهایی بی‌دولت و بی‌ثبات تبدیل گردیده‌اند. به عنوان مثال افغانستان را می‌توان کشوری تصور کرد که جنگ قومی و مذهبی نقش اساسی در شکل‌گیری منازعات و صف‌بندیهای سیاسی داشته است. تا اوم تعارضات قومی و مذهبی در کشورهای مختلف خصوصاً جهان سوم، باعث و مانع توسعه و ثبات، حاکمیت یک دولت ملی بر تمامی قلمرو و کشور می‌شود و دولت را با مشکلات زیادی مواجه می‌کند. برخوردها و منازعات خشونت‌آمیز قومی و مذهبی، امنیت عمومی را در این کشورها تهدید می‌کند و سرانجام این تعارضات و منازعات بخش مهمی از منابع اقتصادی و انسانی را در این جوامع به هدر می‌دهد (اصغریان، ۱۳۸۸: ۵).

قومیت به معنای آن مفهومی که در قرن بیستم از آن استفاده می‌کردند؛ به هیچ عنوان در مورد اقوام ایرانی که قرن‌ها و البته با منشأ واحد و یکپارچه در کنار هم زندگی کرده‌اند و به مرور زمان و با گذشت تاریخ به قبایل و طوایف مختلف با فرهنگ‌های مجزا، تغییر و تحول پیدا

کرده و در گستره یک ایران پهناور تحت لوای امپراتوری واحد ریشه دوانیده‌اند، در غالب واژه سیاسی قومیت قرن بیستم صادق نیست. اما کشمکش‌هایی که اقوام ایرانی در طول تاریخ با حکومت‌های زمان خود داشته‌اند؛ زمینه‌ساز سوءاستفاده استعمارگران از وقایع داخلی ایران برای رسیدن به اهداف و مقاصد مورد نظر بوده است که در اواخر قرن بیستم از مسایل مربوط به قومیت‌ها در ایران به عنوان ابزاری جهت سودجویی خود استفاده کنند. به هر حال ایران بعد از استقرار نظام جمهوری اسلامی با یکسری مشکلات بین‌المللی برای وصول به اهداف و سیاست خارجی خود در جهان مواجه شد، سیاست‌های آرمان‌گرایانه نظام در منطقه هیچ وقت به مذاق قدرت‌های بزرگی چون آمریکا خوش نیامد. به همین دلیل شاهد هستیم بعد از پیریزی انقلاب اسلامی کشورهای مخالف نظام، چه منطقه‌ای و چه فرامنطقه‌ای در جهت تضعیف نام‌آسایی از هیچ اقدامی فروگذار نکردند و در تضعیف ایدئولوژی و آرمان‌های انقلاب اقدام به تحریم، محاصره و فشار جهانی به جمهوری اسلامی ایران کردند. رقابت کشورهای منطقه‌ای، الحاکم، شاید و سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران در منطقه باعث شده، آنها از هر نوع جریانی که باعث امنیت و ثبات جمهوری اسلامی باشد؛ حمایت ویژه‌ای کنند. گسترش ارتباطات و روند - هان - رای فزاینده، انرژی نهفته مذهب و قومیت را آزاد نموده و در نتیجه نه تنها درگیری قومی، مذهبی و نژادی را در سطح فروپاشی یکپارچگی ملت‌ها رقم زده، بلکه امنیت ملی و اهداف سیاسی را نیز دچار مخاطرات فراوان کرده است (احمدی، ۱۳۷۸: ۵۴).

پدیده قومیت با پیشینه و خاستگاه‌ها و ویژگی‌هایی که دارد، در جهان امروز ابعاد وسیع و روزافزونی پیدا کرده است. از شگفتی‌های دهه‌های اخیر این است که از یک طرف شاهد جدی شدن فرآیند جهانی شدن و فرهنگ و بازارهای اقتصادی و شیوه حتمی سیاسی هستیم و از سوی دیگر ناظر ظهور انواع اختلافات قومی و تأکید بر بنیادی‌ترین هویت گروهی و وفاداری‌های قومی در بسیاری از مناطق و کشورهای جهانی. به رغم پیش‌بینی بسیاری از متخصصان توسعه و ناظران بین‌المللی در دهه‌های اخیر، نگاه منفی به تحرکات قومی و اقدامات بازدارنده نه تنها کمکی به زوال احساسات نکرده، بلکه در بسیاری احساسات را تشدید نموده است. امروزه گستره قومیت‌گرایی به نحوی است که ۸۰ درصد کشورهای جهان

به نوعی با این پدیده درگیر هستند. هر چند از نظر بستر شکل‌گیری، محتوا و میزان خشونت متفاوتند (اصغریان، ۱۳۸۸: ۶).

جمهوری اسلامی ایران از بدو تشکیل تاکنون مراحل متعدد ناامنی قومی را در مناطق مختلف کشور تجربه کرده، اما واقعیت نیروها و پتانسیل‌های قومی چیزی نیست که مورد غفلت قرار گیرد. ناهمگونی قومی، واقعیتی در میان ملل جامعه جهانی عصر حاضر است. بنابراین نباید موضوع قومیت در کشور یا ملیتی شگفت‌آور باشد و لیکن به دلیل اهمیت آن بدون تردید این موضوع، نیازمند بررسی و شناخت همه جانبه می‌باشد.

هاشم سیفی‌نوفریست - میثم برازنده

بهاره ۱۳۹۵